

<https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf> . 40 s. [in Ukrainian]

5. Nikolaiesku, I. O. (2014). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti uchniv zahalnoosvitnix navchalnykh zakladiv vidpovidno do vymoh novykh derzhavnykh osvitnix standartiv: nauково-metodychnyi posibnyk [Cherkasy: OIPOP. 76 s. [in Ukrainian]

6. Paraniuk, A. (2022). Problema vyznachennia zmistu sotsialnoi kompetentnosti u suchasnykh doslidzhenniakh [The problem of determining the content of social competence in modern research]. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia, No. 71. S.77–85. [in Ukrainian]

7. Pulich, O. A. (2024). Problematyka sotsialnoi kompetentnosti v teorii i praktysi psykholohichnoi nauky. *Habitus*, Vyp. 58. S. 184–188. [in Ukrainian]

8. Fedoruts, M.V. (2021). Sotsialno-pedahohichni umovy formuvannia sotsialnoi kompetentnosti starshoklasnykiv zasobamy neformalnoi osvity : dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.05. [Socio-pedagogical conditions of formation of social competence of high school students by means of non-formal education: diss. ... candidate ped. of science: 13.00.05.] Ternopil. 370 s. [in Ukrainian]

9. Fliarkovska, O.V. (2020). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti u pidlitkovomu vitsi. [Formation of social competence in adolescence]. *Naukovi zapysky Maloi akademii nauk*. № 2(18). S. 81 – 87. [in Ukrainian]

10. Shakhrai, V.M. (2016). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia sotsialnoi kompetentnosti uchniv osnovnoi i starshoi shkoly zasobamy teatralnoho mystetstva: dys. ... d-ra ped. nauk. [Theoretical and methodological bases of formation of social competence of primary and high school students by means of theater art: a dissertation for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences] Kyiv. 534 s. [in Ukrainian]

11. Kanning, U.P., Horenburg, M. (2014). Social competence – an overview of contemporary research and practice. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Psykholohiia*. T. 19. Vyp. 2. S. 141–153. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КРАСНОЦОК Інна Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми виховання дітей та юнацтва

КРАВЦОВА Тетяна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми формування та розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KRASNOSCHOK Inna Petrivna – candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of the Central Ukrainian State University named after Volodymyr Vynnychenko.

Scientific interests: problems of children's education and youth.

KRAVTSOVA Tetyana Oleksandrivna – candidate Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of the Central Ukrainian State University named after Volodymyr Vynnychenko.

Scientific interests: problems of formation and development of key competencies of educational professionals.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2024 р.

УДК 37.011.3-051:005]-027.561:37.091.2(045)
DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-217-222

ЛОНЧАК Олександр Анатолійович – аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6364-185X>
e-mail: lonchak1984@gmail.com

ПРОФЕСІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ-УПРАВЛІНЦЯ ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ УЧНІВ

У статті розкрито професійні характеристики сучасного вчителя-управлінця освітньою діяльністю учнів. Здійснено теоретичний аналіз та результати інформаційного дослідження способів організації управлінської підготовки менеджерів для різних систем управління, переліку знань та умінь, особистісних якостей та соціальних ролей, кваліфікаційних вимог до їх підготовки. Визначено управлінську підготовку фахівців, яка передбачає навчання фахівця цілеспрямованому впливу на колектив для вирішення поставлених завдань та приведення у відповідність фактичного перебігу робіт із запланованим. Складено узагальнену модель управлінської підготовки майбутніх учителів, яка дозволить їм у подальшому обіймати керівну посаду. Обґрунтовано, що моделі містять інваріантну складову змісту управлінської підготовки у вигляді переліку необхідних знань та умінь, творчих здібностей та лідерських якостей. Доведено, що модель є загальною для всієї номенклатури спеціальностей, проте однаково стосується і майбутніх учителів. Проведено дослідження особливостей розподілу в системі управління людей з різними психосоціотипами. Відзначено, що переважання поєднання «Сенсорні-Мислительні» у структурі особистості характеризується більшою високою успішністю здійснення управлінських функцій. Доведено, що професійну підготовку у закладах вищої освіти проходять студенти всіх психосоціотипів – цей факт необхідно врахувати при проєктуванні педагогічної технології управлінської підготовки фахівців; загальне низьке значення індексу домінуючого типу мислення вчителів-керівників свідчить про необхідність розвитку значення здібностей фахівців у процесі управлінської підготовки; індекс домінування здобувачів знаходиться в межах середнього значення, що свідчить про слабе підтвердження здібностей до управління лідерськими якостями; комунікативні вміння здобувачів перебувають у межах середнього значення, що потребує спрямування їх підготовки на формування цих умінь. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті структури лідерської якостей майбутніх учителів-керівників освітньою діяльністю учнів.

Ключові слова: професійні характеристики, підготовка, сучасний учитель-управлінець, управління, керівник, освітня діяльність, учні, лідерські якості, творчі здібності.

LONCHAK Oleksandr Anatoliyovych –

PhD student Department of Pedagogy and Educational Management, Pavlo Tychyna Uman State

Pedagogical University Circle of scientific

interests: professional training of future specialists

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6364-185X>

e-mail: lonchak1984@gmail.com

PROFESSIONAL CHARACTERISTICS OF THE MODERN TEACHER-MANAGER OF THE EDUCATIONAL ACTIVITIES OF STUDENTS

The article reveals the professional characteristics of a modern teacher-manager of students' educational activities. A theoretical analysis and the results of an informational study of methods of organizing managerial training of managers for various management systems, a list of knowledge and skills, personal qualities and social roles, and qualification requirements for their training were carried out. Managerial training of specialists has been determined, which involves training a specialist to have a purposeful influence on the team in order to solve the tasks and bring the actual course of work into line with the planned one. A generalized model of managerial training of future teachers has been developed, which will allow them to occupy a managerial position in the future. It is substantiated that the model contains an invariant component of the content of management training in the form of a list of necessary knowledge and skills, creative abilities and leadership qualities. It has been proven that the model is general for the entire nomenclature of specialties, but it applies equally to future teachers. A study of the peculiarities of distribution in the management system of people with different psychosociotypes was conducted. It was noted that the predominance of the "Sensory-Thinking" combination in the personality structure is characterized by a higher success rate in the performance of management functions. It has been proven that students of all psychosociotypes undergo professional training in institutions of higher education - this fact must be taken into account when designing the pedagogical technology of managerial training of specialists; the general low value of the index of the dominant type of thinking of the teachers-managers indicates the need to develop the creative abilities of specialists in the process of managerial training; the index of the dominance of the achievers is within the average value, which indicates a weak confirmation of the ability to manage leadership qualities; the communicative skills of the applicants are within the average value, which requires directing their training to the formation of these skills. We see the prospects for further research in revealing the structure of the leadership qualities of future teachers-leaders in the educational activities of students.

Key words: professional characteristics, training, modern teacher-manager, management, manager, educational activity, students, leadership qualities, creative abilities.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Звернення до розробки теоретичних та методичних засад управлінської підготовки фахівців обумовлено різними чинниками. Щодо управлінського корпусу вона пов'язана із кризою, зумовленою переходом міжнародного співтовариства до нового стану – інформаційного суспільства. Професійна підготовка, отримана управлінцями всіх рангів, виявилася недостатньою для роботи із сучасними інформаційними технологіями. Кадрова ситуація посилюється відсутністю у вчителів, які володіють управлінською компетентністю досвіду роботи за умов інноваційного освітнього процесу.

Виникає проблема, яка пов'язана із тим, що у процесі роботи з учнями, вчителі, які не володіють управлінською функцією та не мають управлінської підготовки, допускають управлінських помилок і як результат – гальмування освітніх інновацій. Отже, управлінська підготовка майбутніх учителів є державним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для сучасного розвитку суспільства необхідні менеджери, які мають цілісне мислення, вміють правильно спостерігати і перетворювати процеси та явища, забезпечувати соціально-економічне зростання, які володіють навичками розробки та реалізації інноваційних стратегій та управлінських проєктів.

Розробці нових підходів до навчання майбутніх учителів, проєтування різних аспектів їх діяльності присвячені дослідження науковців (В. Андрущенко [2], О. Кучерявий [3], О. Перейда [7], А. Сбруєва [8], Н. Авшенюк [9] та ін.).

Теоретичні основи педагогічного управління розглянуті у роботах Л. Мартинець [4], С. Надточій [5], Л. Немець [6] та ін.

Проте аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження показує, що в педагогіці недостатньо висвітлюються питання педагогічного управління, більшість концепцій і підходів адаптуються до специфіки особливостей освітньої системи, ґрунтуючись на моделі управління керівників підприємств.

Мета – розкрити професійні характеристики сучасного вчителя-управлінця освітньою діяльністю учнів

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розкриття професійних характеристик майбутнього вчителя, що виконує управлінські функції, визначимо зміст узагальненої моделі його управлінської підготовки. З різних підходів до визначення змісту освіти зупинимося на роботі А. Сбруєвої, у якій зазначено, що загальними для різноманітних видів діяльності є такі елементи: наявні у суспільстві знання про природу, суспільство, мислення, техніку та способи діяльності; досвід виконання діяльності, що передбачає сформованість умінь та навичок особистості, яка засвоїла його; застосування творчості у вирішенні нових проблем, що виникають у суспільстві; комунікація зі світом, один з одним [8, с.108].

На основі теоретичного аналізу (О. Кучерявий [3], Л. Мартинець [4], С. Надточій [5], Л. Немець [6] та ін.) та результатів інформаційного дослідження способів організації управлінської підготовки майбутніх фахівців для різних систем управління, переліку знань та умінь, особистісних якостей та соціальних ролей вчителя-управлінця освітньою діяльністю учнів, кваліфікаційних вимог до їх підготовки, складемо узагальнену модель його управлінської підготовки, яка дозволить виконувати управлінську функцію у майбутній професійній діяльності. Перші дві групи елементів

змісту освіти подані як «знання» та «уміння» (інваріантна складова змісту управлінської підготовки). Третя група елементів показана через творчі здібності. Четверта група елементів проявляється у вигляді лідерських якостей та ціннісних орієнтацій особистості. Модель є загальною для всієї номенклатури спеціальностей і однаково стосується всіх фахівців, зокрема і вчителя-управлінця освітньою діяльністю учнів.

Науковець Л. Немець запропонувала трикомпонентну модель структури особистості, яка відповідно до мети освіти є детермінантою його змісту: функціональні механізми психіки, досвід особистості, узагальнені типологічні властивості особистості [6, с. 43]. У розрізі дослідження проаналізуємо проблеми типології особистості керівника, які докладно висвітлені у вищезазначених роботах, відповідно до трикомпонентної моделі структури особистості (таблиця 1).

Таблиця 1 – трикомпонентна типологія особистості керівника

№ п/п	Назва	Спосіб прямого оцінювання	Форма прояву	Спосіб непрямого оцінювання
ЗНАННЯ				
1.	теорія управління	педагогічна кваліметрія, оцінка 4,0 і вище	розуміння причинно-наслідкових зв'язків	експертна оцінка
2.	гуманітарні дисципліни (педагогіка, психологія тощо)			
3.	теорія комунікації			
УМІННЯ				
4	організувати трудовий колектив	педагогічна кваліметрія, оцінка 3,5 і вище	побудова організаційної структури підприємства	педагогічний експеримент
			комунікативні вміння	педагогічне спостереження
			грамотно, швидко писати і читати	аналіз виконаної роботи
5	організувати технологічний		знання технологічного процесу відноситься до галузевої підготовки фахівців, тут і далі не розглядається	
6	користуватися комп'ютером у поточній роботі	педагогічна кваліметрія, оцінка 3,5 і вище	вирішення професійних завдань, обробка текстів	тестування, анкетування
ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ				
7	творчі здібності	домінуючий тип мислення, вище 12	генерування ідей	педагогічна кваліметрія
			вирішення дивергентних завдань	оцінка коефіцієнта оригінальності
8	творчі здібності	індекс домінування, вище 23	вміння подолати психологічний опір	педагогічне спостереження, експеримент
			вміння добитися розв'язання задачі	педагогічне спостереження, анкетування

		висока самооцінка	педагогічне спостереження, анкетування
		інші прояви	педагогічне спостереження

Психосоціотип особистості згідно О. Андрєєвої є вродженою психічною структурою, що визначає конкретний вид інформаційного обміну особистості з середовищем, що обумовлює специфіку поведінкового реагування в міжособистісних та соціальних взаєминах. Психосоціотип може впливати на стан, поведінку, рівень позитивної активності або деструктивності працівників. За дослідженням науковиці, відомий психолог К. Юнг досліджував різницю в поведінці людей, що визначається різними перевагами, які формують основу їх індивідуальності. Він розробив теорію, згідно з якою існують чотири пари основних переваг, що формують 16 психосоціотипів особистості: винахідник, посередник, ентузіаст, аналітик, наставник, контролер, маршал, лірик, підприємець, зберігач, політик, критик, психолог, майстер, адміністратор, гуманіст [1, с. 63].

Найбільш загальною характеристикою керівників, за якою вони поділяються на дві неоднакові за чисельністю групи, є стать. Вплив статевих відмінностей на трудову діяльність і кар'єру, насамперед особливості поведінки жінок в організації, стали об'єктами спеціальних досліджень. Як показано в дослідженнях Л. Немець, особливі проблеми виникають у зв'язку з готовністю та реальними можливостями залучення жінок до роботи на керівних посадах. Можна виділити дві групи чинників, що детермінують особливості організаційної поведінки жінок: соціокультурні чинники, до яких належать прийняті в суспільстві стандарти поведінки, сформовані ролі стереотипи по відношенню чоловіка до жінки, традиції, насамперед сімейні, що впливають на формування ціннісних орієнтацій, установок та експектацій (установок) жінок; власне статеві, біологічні та психологічні (типологічні) чинники [6, с. 31].

Роль соціокультурних чинників виявляється в тому, що переважна більшість жінок ще з дитячого віку орієнтовані на цінності сім'ї та особистого життя, виховання дітей та допомогу чоловікові. Суспільство очікує від жінки виконання насамперед цих соціальних ролей. Друга група чинників, що визначає особливості жінки-керівника, проявляється у більшій залежності її настрою та психічного стану в цілому, від фізіологічних циклів, в турботах про сім'ю, народження та виховання дітей, у меншій емоційній врівноваженості та неупередженості, у більш сильній, ніж у чоловіків, залежності ділових взаємин від особистого сприйняття співробітників крізь призму симпатій та антипатій. Останні особливості можуть знайти пояснення за допомогою теорії інтертипних відносин – переважна більшість жінок відноситься до чутливого (F) типу.

Незважаючи на вищевказані чинники, жінки можуть бути талановитими, ефективними

керівниками, знаходити у діяльності своє покликання і задоволеність. Тому за цією ознакою не доцільно здійснювати відбір осіб для управлінської діяльності.

На основі аналізу наведеної вище типології особистості, можна назвати типи особистості, які з біологічних особливостей прагнуть досягти вищих результатів в освітньому процесі.

Однією з найбільш зручних та адаптованих для практичного застосування є типологія К. Юнга [1, с.60]. Згідно з нею людей можна поділити на 16 психосоціотипів за такими характеристиками: 1) Екстравертний [E] – Інтровертний [I]; 2) Мислительний [T] – Чуттєвий [F]; 3) Сенсорний [S] – Інтуїтивний [N]; 4) Діяльний [J] – Сприймаючий [P].

Для визначення типу конкретної людини розроблено варіанти тестів. Вони відрізняються за точністю, складністю, кількістю питань, тривалістю процедури обстеження та обробки результатів. В даний час відомо більше 10 підходів до їхньої інтерпретації, які дозволяють отримати для кожного з 16 психосоціотипів докладний опис обсягом від 20 до 50 сторінок. Результати типодіагностики дозволяють вирішувати практичні завдання, зокрема такі, як сприяння більш ефективному професійному добору та формуванню злагоджених команд; розкриття сильних і слабких сторін організаційної поведінки працівників підприємства; отримання об'єктивного аналізу міжособистісних взаємин із єдиною метою налагодження безконфліктної взаємодії людей. Один із спрощених методів, який полегшує розуміння та використання типології К. Юнга, полягає у використанні чотирьох дволітерних символів: ST, SF, NT, NF. З їхньою допомогою позначені можливості людей виходячи з особистих переваг, визначених з допомогою «Myers – Briggs type indicator».

Розглянемо успішність здійснення управлінських функцій учителями з різними поєднаннями особистих переваг (ST, SF, NT, NF).

Аналіз результатів дослідження показав, що на рівні виконавців (вибірка 67 осіб) немає переважання будь-яких типів особистості. Однак, із збільшенням віку вчителя результати змінюються. Мислительні і Діяльні стають управлінцями, створюючи систему заохочення та успіху, що передбачає продуктивність навчальної діяльності, в якій дотримання розкладу і дотримання термінів не є важливішим за творчі дані, нововведення і стратегічне планування. Деякі іншими показали результати Чутєві, Сприймаючі й Інтуїтивні, які поступово переходять на більш результативне поле діяльності.

У той же час, як група учителів із стажем роботи 15 років складалася із мислителів на 94%, чителі із стажем роботи 5 років представлені на 85%. Управлінська піраміда із молодих учителів на 55% представлена мислительними особистостями.

Учителі із 15 річним стажем з дволітерним поєднанням «ST» зустрічаються майже вдвічі частіше, ніж з поєднанням «NT». Молодих учителів із дволітерним поєднанням «ST» більше, ніж із поєднанням «NT» у 2,4 рази. Екстраверти та

інтроверти представлені в рівному співвідношенні з невеликим переважанням інтровертів.

З аналізу результатів опитування можемо стверджувати, що поєднання «Сенсорні-Мислительні» у структурі особистості характеризується вищою успішністю здійснення управлінських функцій проти іншого поєднання; у процесі підготовки майбутніх учителів до зайняття керівної посади доцільно віддавати перевагу особистостям «Сенсорно-Мислительного» типу.

З метою визначення готовності майбутніх учителів до здійснення управлінських функцій, автором дослідження проведено їх тестування з метою визначення здібностей до управління та творчої діяльності (96 осіб). Опитано здобувачів першого – п'ятого курсів. Спеціальності вибиралися не тільки управлінські, а й інші зі схильністю до гуманітарних, природничо-наукових та технічних наук.

Визначення здібностей до управління здійснювалося з урахуванням висновку пріоритетів у сфері управління осіб «Сенсорного-Мислительного» типу шляхом визначення особистих переваг з допомогою дихотомічного тесту «Соціоніка особистості». Результати дослідження показали, що кількість осіб із поєднанням «ST» серед респондентів виявилось менше половини і не перевищує 31,5%. Ці дані свідчать про те, що професійну підготовку у ЗВО проходять студенти всіх психосоціотипів, що необхідно врахувати при проектуванні педагогічної технології управлінської підготовки фахівців.

У студентів менеджерів та спеціальностей адміністративного апарату змішаний тип мислення з індексом нижче середнього. У студентів-юристів та біологів виявився логічний тип мислення з максимальним значенням індексу. Проте, загальне низьке значення індексу домінуючого типу мислення у студентів (M(x) менше 12), що свідчить про недостатньо високий ступінь прояву цієї професійно значущої якості.

У подальших дослідженнях здійснено аналіз здібностей фахівців до виконання управлінських функцій на основі наявності лідерських якостей. За результатами визначення за наявними позиціями респондентів індекс домінування становить менше 23, що свідчить про недостатньо високий рівень прояву цієї професійно значущої якості.

Досліджувалася сформованість комунікативних умінь у майбутніх учителів. У першому наближенні одним із показників прояву комунікативних умінь можна вважати вміння здобувачів будувати конструктивні міжособистісні взаємини у конфліктній ситуації. Для оцінки у роботі використовувався опитувальник Томаса, спрямований на виявлення індивідуальних стратегій поведінки у конфліктній ситуації. Результати оцінки наведено у таблиці 2.

Таблиця 2 – Стратегії поведінки майбутніх учителів у конфліктних ситуаціях

№ п/п	Назва стратегії поведінки	Математичне очікування	Стандартне відхилення
конструктивні			
1	Співпраця	6,23	1,24
2	Компроміс	7,41	2,1

деструктивні			
3	Суперництво	5,11	2,2
4	Поступливість	5,09	1,65
5	Уникнення	5,74	2,03

Високим показником прояву стратегії у поведінці вважаються значення від 8 до 12. Отже, жодна зі стратегій немає високого показника прояву і в процесі управлінської підготовки необхідно передбачити навчання конструктивної поведінки у міжособистісних комунікаціях. Аналіз управлінської підготовки майбутніх учителів показав, що з погляду педагогічного менеджменту потрібні педагогічні дослідження, спрямовані на розробку нового підходу до їх управлінської підготовки.

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. Враховуючи, що управління – це цілеспрямований вплив на колектив для вирішення поставлених завдань, під «управлінською підготовкою фахівців» розумітимемо навчання фахівця цілеспрямованому впливу на колектив для вирішення поставлених завдань та приведення у відповідність фактичного перебігу робіт із запланованими.

Нами розроблено модель управлінської підготовки майбутніх учителів, яка дозволить їм у подальшому обіймати керівну посаду. В основу моделі закладено інваріантну складову змісту управлінської підготовки у вигляді переліку необхідних знань та умінь, творчих здібностей та лідерських якостей. Модель є загальною для всієї номенклатури спеціальностей, проте однаково стосується і майбутніх учителів.

За результатами дослідження особливостей розподілу в системі управління людей з різними психосоціотипами відзначимо, що переважання поєднання «Сенсорні-Мислителі» у структурі особистості характеризується більш високою успішністю здійснення управлінських функцій. Розглянуті вище професійні та типологічні характеристики менеджера містять вимоги до учителів-керівників. Вони засновані на взаємозв'язку та взаємному впливові біологічних та соціальних чинників структури особистості керівника.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті структури лідерських якостей майбутніх учителів-керівників освітньою діяльністю учнів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Андреева О., Карл Густав Юнг про психологічні типи URL: https://kerivnyk.info/2021/02/karl-hustav-yunh-pro-psykholohichni-typy.html#google_vignette (дата звернення 18.11.2024)
2. Андрущенко В., Табачек І. Формування особистості вчителя в сучасних умовах. *Політичний менеджмент*, 2005. №1. С. 58–69.
3. Кучерявий О. Г. Професійний і особистісний розвиток сучасного вчителя : монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 329 с.
4. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.]. Вінниця, 2018. 196 с.
5. Надточій С.М. Формування готовності учасників освітньої діяльності до управління інноваційними процесами в ЗЗСО як педагогічна проблема: теоретичний

огляд. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія*, 2021. № 1 (21). С. 293–299.

6. Немець Л. М., Серіда К. Ю., Логвинова М. О. Педагогічний менеджмент : навчально-методичний посібник для студентів першого курсу магістратури спеціальності 014.07. Середня освіта (Географія). Харків, 2019. 86 с.

7. Перехейда О. Стимулювання професійної майстерності педагога – важливий чинник управління. *Рідна школа*, 2004. №5. С. 30–32.

8. Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа: монографія / за заг. ред. А. А. Сбруєвої. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 492 с.

9. Універсальні навички XXI століття: педагогічні акценти професійної підготовки і вищої освіти: монографія / Н. М. Авшенюк, Г. В. Товканець та колектив авторів ; За заг. ред. Н. М. Авшенюк, Г. В. Товканець. Мукачєво: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2022. 227 с.

REFERENCES

1. Andrieieva, O. (2021). Karl Hustav Yunh pro psykholohichni typu [Gustav Jung on psychological types] URL: https://kerivnyk.info/2021/02/karl-hustav-yunh-pro-psykholohichni-typy.html#google_vignette (data zvernennia 18.11.2024). [in Ukrainian]
2. Andrushchenko, V., Tabachek, I. (2005). Formuvannia osobystosti vchytelia v suchasnykh umovakh [Formation of the teacher’s personality in modern conditions]. *Politychnyi menedzhment*. 1. S. 58–69. [in Ukrainian]
3. Kucheriavyi, O. H. (2021). Profesiyni i osobystisnyi rozvytok suchasnoho vchytelia [Professional and personal development of a modern teacher]: monohrafiia. *Kropyvnytskyi*. [in Ukrainian]
4. Martynets, L. A. (2018). Upravlinska diialnist kerivnyka navchalnoho zakladu [Management activity of the head of the educational institution]: [navch. posibn]. *Vinnitsia*. [in Ukrainian]
5. Nadtochii, S. M. (2021). Formuvannia hotovnosti uchashnykiv osvitnoi diialnosti do upravlinnia innovatsiynymy protsesamy v ZZSO yak pedahohichna problema: teoretychnyi ohliad [Formation of the readiness of participants of educational activities to manage innovative processes in ZZSO as a pedagogical problem: theoretical review]. *Visnyk universytetu imeni ALFREDA Nobelia. Seria : Pedahohika i psykholohiia*. 1 (21). S. 293–299. [in Ukrainian]
6. Niemets, L. M., Shida, K. Yu., Lohvynova, M. O. (2019). Pedahohichni menedzhment [Pedagogical management: educational and methodological manual for students of the first year of the master’s degree, specialty 014.07] : navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv pershoho kursu mahistratury spetsialnosti 014.07. *Serednia osvita (Heohrafiia)*. Kharkiv. [in Ukrainian]
7. Perekheida, O. (2004). Stymuliuвання profesiinoi maisternosti pedahoha – vazhlyvyi chynnyk upravlinnia [Stimulating the professional skill of the teacher is an important management factor]. *Ridna shkola*. 5. S. 30–32. [in Ukrainian]
8. Teorii ta tekhnolohii innovatsiynoho rozvytku profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia v konteksti kontseptsii «Nova ukrainska shkola» (2021). [Theories and technologies of innovative development of professional training of the future teacher in the context of the concept "New Ukrainian school"] monohrafiia / za zah. red. A. A. Sbruevoi. Sumy. [in Ukrainian]
9. Universalni navychky KhKhI stolittia: pedahohichni aktsenty profesiinoi pidhotovky i vyshchoi osvity (2022). [Universal skills of the 21st century: pedagogical accents of professional training and higher education] monohrafiia / N. M. Avsheniuk, H. V. Tovkanets ta kolektyv avtoriv. Za zah.

red. N. M. Avsheniuk, H. V. Tovkanets. Mukachevo. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛОНЧАК Олександр Анатолійович – аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LONCHAK Oleksandr Anatoliyovych – PhD student Department of Pedagogy and Educational Management Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

Scientific interests: professional training of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 22.09.2024 р.

УДК 378.1:811.161.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-222-225

МАРЦІН Віталій Володимирович –

викладач кафедри

Военної академії імені Євгенія Березняка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2520-535X>

e-mail: martsinitalii1@gmail.com

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Стаття присвячена актуальній проблемі формування англомовної компетентності в говорінні у майбутніх фахівців через залучення письмової практики. У дослідженні розглядається взаємозв'язок між письмом та говорінням, аналізуються переваги письмової діяльності для розвитку усних мовленнєвих навичок, а також визначаються оптимальні види письмових завдань для майбутніх фахівців різних галузей. Автор дослідження підкреслює необхідність переосмислення традиційних підходів до навчання говорінню, які часто зосереджуються на механічному запам'ятовуванні мовних зразків та імітації. Натомість, пропонується розглядати письмо як інструмент формування комунікативної компетентності в говорінні.

У статті детально аналізуються переваги письмової практики для розвитку говоріння. Зокрема, автор зазначає, що письмо сприяє збагаченню лексичного репертуару студентів, спонукаючи їх до активного використання словників, вивчення нової лексики та фразеології, а також до свідомого оперування синонімами та антонімами. Це розширює мовні можливості студентів та дозволяє їм формувати думки більш точно та виразно. Окрім того, письмо позитивно впливає на засвоєння граматичних структур. Під час письмової діяльності студенти концентруються на коректному застосуванні граматичних правил, аналізують та редагують власні речення, що сприяє автоматизації граматичних навичок та підвищує граматичну правильність усних висловлювань.

Автор також підкреслює роль письма у розвитку дискурсивної компетенції, тобто здатності логічно та послідовно викладати думки. Письмова діяльність спонукає студентів до структуризування інформації, виділення головного та другорядного, а також до встановлення логічних зв'язків між різними частинами тексту. Це допомагає їм формувати зв'язні та логічні усні висловлювання, що характеризуються ясністю, точністю та легкістю сприйняття. Не менш важливим є вплив письма на формування комунікативної впевненості студентів. Письмова практика дозволяє їм ретельно обдумати та спланувати своє висловлювання, підібрати потрібні слова та граматичні структури, а також проекспериментувати з різними стилістичними реєстрами. Це допомагає студентам подолати мовний бар'єр та страх перед публічними виступами, що сприяє вільному вираженню думок в усній формі.

У статті проаналізовано різні види письмових завдань з точки зору їх ефективності для розвитку говоріння. Серед них: написання есе, створення творчих письмових робіт (оповідань, віршів, п'єс), підготовка письмових презентацій, ведення щоденника англійською мовою, листування.

Автор дослідження наголошує на важливості інтеграції письмової практики в навчальний процес з урахуванням специфіки професійної діяльності майбутніх фахівців. Це дозволить сформувати в них ті мовленнєві навички, які будуть необхідні для успішної комунікації в професійному середовищі.

Стаття адресована викладачам іноземних мов, методистам, студентам філологічних факультетів та всім, хто цікавиться проблемами формування комунікативної компетентності в говорінні засобами письма.

Ключові слова: англомовна компетентність, говоріння, письмова практика, майбутні фахівці, види письмових завдань, інтеграція письма та говоріння.

MARTSIN Vitalii Volodymyrovych –

Language instructor of the

Yevgenii Bereznik military academy

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2520-535X>

e-mail: martsinitalii1@gmail.com

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH SPEAKING COMPETENCE IN FUTURE PROFESSIONALS

The article is devoted to the topical issue of developing speaking skills in English among future professionals through the use of writing practice. The research examines the relationship between writing and speaking, analyzes the benefits of writing for the development of oral communication skills, and identifies optimal types of writing tasks for future professionals in various fields. The author emphasizes the need to rethink traditional approaches to teaching speaking, which often focus on rote memorization of language patterns and imitation. Instead, it is proposed to consider writing as a tool for the formation of communicative competence in speaking.

The article provides a detailed analysis of the benefits of writing practice for the development of speaking skills. In particular, the author notes that writing contributes to the enrichment of students' lexical repertoire, encouraging them to actively use dictionaries, learn new vocabulary and phraseology, and consciously operate with synonyms and antonyms. This expands students' language abilities and allows them to formulate thoughts more accurately and expressively. In addition, writing has a positive effect on the assimilation of grammatical structures.